

Received: 4 Feb 2023, Revised: 24 Feb 2023

Accepted: 26 Feb 2023

นิพนธ์ต้นฉบับ

ภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลบ้านหนองแวง ตำบลโพนเขวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษไมยรา เศรษฐมาศ¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตำบลโพนเขวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

เก็บข้อมูลในเวชระเบียนและฐานข้อมูลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2560 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2561 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและหาความชุก

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มารับบริการ ในปีงบประมาณ 2561 มีทั้งหมดจำนวน 5,615 คน มีผู้ป่วยเป็นเบาหวาน 274 คน คิดเป็นความชุก 4.88 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน จำนวน 81 คน คิดเป็นความชุก 29.56 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร ภาวะแทรกซ้อนที่พบมากที่สุดคือ ความดันโลหิตสูง 81.48 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร เมื่อจำแนกตามกลุ่มพบว่า กลุ่มที่มีภาวะแทรกซ้อนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 31.32 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร อายุอยู่ในช่วง 60 ปีขึ้นไป 36.81 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร มีอายุเฉลี่ย 60 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 11.2 มีภาวะแทรกซ้อนใน Type 1 diabetes 40 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร และผู้ป่วยที่ไม่มารับการรักษาตามแพทย์นัด มีภาวะแทรกซ้อน 33.33 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร

ผลการวิจัยนำเสนอปัญหาในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการ สำหรับให้บุคลากรนำไปพัฒนางานบริการในพื้นที่ อีกทั้งเพื่อป้องกันความรุนแรงภาวะแทรกซ้อนจึงควรเฝ้าระวังและคัดกรองภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน

คำสำคัญ: ผู้ป่วยเบาหวาน ภาวะแทรกซ้อน

¹ อาจารย์สาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

* Corresponding author E-mail : maimi_ang@hotmail.com

*Original Article***Complications of Diabetic Patients who Got Services at Bannhongwaeng Health Promoting Hospital, Phonkhwao Sub-district, Muang District, Sisaket Province**Maiyara Setthamas¹**Abstract**

This study is a cross-sectional descriptive study. The study aims to figure out complications of type 2 diabetic patients who got services at Bannhongwaeng Health Promoting Hospital, Phonkhwao Sub-district, Muang District, Sisaket Province. The author collected data in the medical record and database of Bannhongwaeng Health Promoting Hospital from 1st October 2017 to 30th September 2018. Percentage, average, standard deviation and frequency were applied as the tools for data analysis. The results showed that people who got services in the fiscal year 2018 were 5,615 people - 274 people with diabetes, representing a prevalence of 4.88 people per hundred people. There were 81 complications from diabetic patients - equivalent to a prevalence of 29.56 people per 100 people. The most common complication was high blood pressure 81.48 people per hundred people. After classifying by group, the author found that most of the affected groups were males (31.32 people per a hundred people); and most age group was over 60 years old (36.81 people per a hundred people who were over 60 years old). The standard deviation was 11.2 which meant that there were affected 40 people who were sick with Type 1 diabetes per a hundred people. And, patients who did not receive treatment as directed by the doctor had complications for 33.33 people per a hundred people.

The research results presented problems in diabetic patients who got services for public health service officers to develop services in each area, in addition, to prevent serious complications. Therefore, surveillance and screening for complications in diabetic patients should be undertaken.

Keywords: Diabetic Patients, Complication

¹ Lecturers, Community Health, Sisaket Rajabhat University

* Corresponding author E-mail : maimi_ang@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันโรคเบาหวานถือเป็น โรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขทั่วโลก มีการประมาณการว่าทั่วโลกจะมีผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อีกสิบปีข้างหน้าจะมีมากกว่า 590 ล้านคน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา^{1,2,3} ประเทศไทยมีแนวโน้ม จำนวนผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มมากขึ้นมีการรวบรวมอัตราป่วยโรคเบาหวาน จากกองโรคไม่ติดต่อ⁴ พบว่า ประเทศไทย พ.ศ. 2559 มีอัตรา 1292.79 ต่อแสนประชากร จำนวนผู้ป่วยเบาหวาน และในปี พ.ศ. 2562 พบ 1528.91 ต่อแสนประชากร ในประเทศบราซิล⁵ พบว่าภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานที่มากที่สุดคือภาวะความดันโลหิตสูงถึงร้อยละ 70.9 ในประเทศไทยมีการศึกษาของ พุทธรักษ์ ดิสนและศุภศิลป์ ดิรักษา⁶ ที่พบโรคแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยละ 38.65 และการศึกษาการเกิดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิในประเทศไทย^{10,7} พบว่ามีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า ทางไต นอกจากนี้ยังพบ ภาวะแทรกซ้อนทางตา และหัวใจด้วย

จากการสำรวจในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง⁸ ตำบลโพธิ์หวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ มีผู้มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแวง จำนวน 5,615 คน คิดเป็นการรับบริการทั้งหมด 26,496 ครั้ง ในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่มารับบริการ มีผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวาน เป็นอันดับ 1 ความดันโลหิตสูงอันดับ 2 โรคไตอันดับ 3 โรคหัวใจและหลอดเลือด มีผู้ป่วยรายใหม่โรคเบาหวานในปี พ.ศ. 2558-2560 เท่ากับ 30, 37 และ 55 ตามลำดับ มีผู้ตายด้วยโรคเบาหวาน 3 ปี ย้อนหลัง ในปี พ.ศ.2559-2561 จำนวน 3, 5 และ 6 คน ตามลำดับ หากผู้ป่วยเบาหวานที่เป็นเบาหวานมานานหรือไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ จะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนขึ้น เช่น ภาวะแทรกซ้อนที่ตา ไต หัวใจและหลอดเลือดสมอง รวมทั้งเท้า ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ผู้ป่วยเบาหวานเกิดภาวะทุพพลภาพหรือเสียชีวิต^{6,9} ซึ่งการเกิดภาวะแทรกซ้อนมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย^{7,10}

ดังนั้น โรคเบาหวานถือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง มีการเก็บข้อมูลเป็นทะเบียนผู้ป่วยโรคเบาหวาน แต่ยังไม่มีการสรุปในภาพรวมเกี่ยวกับความชุก

และภาวะแทรกซ้อนในพื้นที่ ดังนั้น จากการที่ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้ป่วยโรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคเบาหวานในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตำบลโพธิ์หวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความชุกของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตำบลโพธิ์หวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาความชุกภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตำบลโพธิ์หวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) โดยเก็บข้อมูลในเวชระเบียนจากระบบฐานข้อมูลสถานีนานามัย(JHCIS) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2560 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2561(ปีงบประมาณ 2561)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การหาความชุกของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ศึกษาในประชากร คือ ผู้ที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตำบลโพธิ์หวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปีงบประมาณ 2561 ทั้งหมดจำนวน 5,615 คน โดยใช้เกณฑ์การวินิจฉัยของแพทย์ว่าป่วยหรือไม่ป่วยเป็นโรคเบาหวานในทะเบียนผู้ป่วยเบาหวาน จากฐานข้อมูลระบบฐานข้อมูลสถานีนานามัย(JHCIS)

2. การหาภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ศึกษาในประชากร คือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตำบลโพธิ์หวา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปีงบประมาณ 2561 จำนวน 274 คน โดยใช้ข้อมูลในทะเบียนผู้ป่วยโรคเบาหวาน จากฐานข้อมูลระบบฐานข้อมูลสถานีนานามัย(JHCIS)

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยแบบบันทึกข้อมูล ที่ได้รับตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน นำมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (index of Item Objective Congruence) ปรับแก้ ได้ 0.97 ก่อนนำไปใช้ โดยผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเบาหวาน ได้แก่ เพศ, อายุ ชนิดของโรคเบาหวาน การติดตามการรักษาในช่วง 1 ตุลาคม 2560 ถึง 30 กันยายน 2561

ส่วนที่ 2 ข้อมูลภาวะแทรกซ้อนที่เคยมีหรือเป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ความดันโลหิตสูง ไตวายเรื้อรัง เส้นเลือดตีบ ภาวะทุพพลภาพ(ต้อเนื้อ, พิการ)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการหาความชุกของผู้ป่วยเบาหวาน ได้แก่ จำนวนผู้ป่วยทั้งหมดที่มารับบริการในปีงบประมาณ 2561 และจำนวนผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในปีงบประมาณ 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเบาหวาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน(สูงสุด-ต่ำสุด)
2. ความชุกและภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานใช้สูตร¹¹ ดังนี้

$$\text{สูตร ความชุก} = \frac{\text{จำนวนผู้ป่วยในช่วงเวลาที่จะศึกษา}}{\text{ประชากรทั้งหมดในช่วงเวลาที่จะศึกษา}}$$

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ปีงบประมาณ 2561

ข้อมูล	ผู้ป่วยเบาหวาน N = 274	ภาวะแทรกซ้อน n = 81	ความชุก (คนต่อร้อยประชากร)
1. เพศ			
- ชาย	83	26	31.32
- หญิง	191	55	28.79
2. อายุ (ปี)			
- ช่วงอายุ 40-49 ปี	42	7	16.67
- ช่วงอายุ 50-59 ปี	79	21	26.58
- ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป	144	53	36.81
ค่าเฉลี่ย=60 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=11.2 ต่ำสุด 34 ปี อายุสูงสุด 90 ปี			

การพิทักษ์สิทธิ์

ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอเก็บข้อมูลในพื้นที่ และมีการการพิทักษ์สิทธิโดยการทำหนังสือขอรับการพิจารณารับรองเชิงจริยธรรมเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลขที่ 011/2562 เมื่อได้รับการอนุมัติจึงดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปและภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ปีงบประมาณ 2561

ผลการศึกษาพบว่าผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 31.32 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร มีอายุของผู้ป่วยโรคเบาหวานมีอายุเฉลี่ย 60 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 11.2 พบอายุต่ำสุด 34 ปี อายุสูงสุด 90 ปี กลุ่มที่มีภาวะแทรกซ้อนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 60 ปี ขึ้นไป 36.81 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร ชนิดของโรคเบาหวานที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ของผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มิภาวะแทรกซ้อน Type 1 diabetes 40 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร การติดตามการรักษาในช่วง 1 ตุลาคม 2560 ถึง 30 กันยายน 2561 ของผู้ป่วยโรคเบาหวานพบว่า ผู้ป่วยที่ไม่มารับการรักษาตามแพทย์นัด มีภาวะแทรกซ้อน 33.33 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร ดังตารางที่ 1

ข้อมูล	ผู้ป่วยเบาหวาน N = 274	ภาวะแทรกซ้อน n = 81	ความชุก (คนต่อร้อยประชากร)
3.ชนิดของโรคเบาหวานที่			
- Type 1 diabetes	5	2	40
- Type 2 diabetes	81	23	28.39
- เบาหวานที่ระบุสาเหตุไม่ได้	106	32	30.19
4. การติดตามการรักษา			
- มารับการรักษาตามนัด	154	41	26.62
- ไม่มารับการรักษาตามนัด	9	3	33.33

2. ผลการศึกษาความชุกของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มา
รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง
พบว่า ผู้ที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

บ้านหนองแวง ในปีงบประมาณ 2561 มีทั้งหมดจำนวน 5,615
คน มีผู้ป่วยเป็นเบาหวาน 274 คน คิดเป็นความชุก 4.88 คน
ต่อหนึ่งร้อยประชากร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความชุกของโรคเบาหวานของผู้ที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ปีงบประมาณ 2561

ผู้ที่มารับบริการ	จำนวน (คน)	ความชุก (คนต่อหนึ่งร้อยประชากร)
ผู้ป่วยเป็นเบาหวาน	274	4.88
ผู้ที่ไม่ป่วยเป็นเบาหวาน	5,341	95.12
รวม	5,615	100.00

3. ผลการศึกษาภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วย
โรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลบ้านหนองแวง ปีงบประมาณ 2561

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการ
ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง มีทั้งหมด

274 คน พบว่ามีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน จำนวน 81
คน คิดเป็นความชุก 29.56 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร และไม่มี
ภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน จำนวน 193 คน คิดเป็น
ความชุก 70.44 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร โดยข้อมูลดังตาราง
ที่ 3

ตารางที่ 3 ภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ปีงบประมาณ 2561

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ความชุก (คนต่อหนึ่งร้อยประชากร)
มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน	81	29.56
ไม่มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน	193	70.44
รวม	274	100.00

เมื่อนำกลุ่มที่มีภาวะแทรกซ้อนมาจำแนก พบว่า
ผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานป่วยเป็นโรคความ
ดันโลหิต จำนวน 66 คน คิดเป็นความชุก 81.48 คนต่อหนึ่ง
ร้อยประชากร ป่วยเป็นโรคไตวายเรื้อรังจำนวน 12 คน คิด
เป็นความชุก 14.81 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร ป่วยเป็นเส้น

เลือดตีบจำนวน 1 คน คิดเป็นความชุก 1.23 คนต่อหนึ่งร้อย
ประชากร มีภาวะทุพพลภาพ (ต้อเนื้อ, พิการ) จำนวน 2
คน คิดเป็นความชุก 2.47 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร โดย
ข้อมูลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแขวง ปีงบประมาณ 2561

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ความชุก (คนต่อหนึ่งร้อยประชากร)
ผู้มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน		
- โรคความดันโลหิต	66	81.48
- โรคไตวายเรื้อรัง	12	14.81
- โรคเส้นเลือดตีบ	1	1.23
- ภาวะทุพพลภาพ (ตัดนิ้วเท้า, พิการ)	2	2.47
รวม	81	100.00

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแขวง ปีงบประมาณ 2561 มีความชุก 4.88 คนต่อหนึ่งร้อยประชากร แม้ว่าสถานการณ์โรคเบาหวานในต่างประเทศ^{1,2,3} จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่มีการรวบรวมข้อมูลโดย กองโรคติดต่อ⁴ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่ตัวเลขที่พบในการศึกษานี้ก็น้อยกว่าการศึกษาที่อื่น เมื่อเทียบกับความชุกของผู้ป่วยเบาหวาน อายุ 15 ปีขึ้นไปพบว่า ปี 2547 พบร้อยละ 6.8 ปี 2552 พบ ร้อยละ 6.9¹² และการศึกษาของ สุพัตรา ศรีวนิชชากร¹³ สถานการณ์การป่วยและการตายด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (โรคเบาหวานชนิดที่ 2 และโรคหัวใจและหลอดเลือด) ในประเทศไทย ในระยะ 5 ปี (2553-2557) พบปี 2557 มีผู้ป่วยเบาหวาน ร้อยละ 7.04 ซึ่งในพื้นที่ที่ผู้วิจัยไม่ได้มีผู้ป่วยเบาหวานลดลง แต่อาจเนื่องมาจากพื้นที่ที่ผู้ป่วยเบาหวานมารับบริการเป็นพื้นที่เขตเมืองดังนั้นจะมีผู้ป่วยบางส่วนที่เป็นเบาหวานไม่ได้เข้ารับการให้บริการในพื้นที่ทั้งหมด บางส่วนจะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ คลินิก หรือเอกชน

ผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการมีภาวะแทรกซ้อน 29.56 ต่อ ร้อยประชากร ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่ใกล้เคียงกับการศึกษา พุทธิรักษ์ ตีสินและศุภศิลป์ ตีรักษา⁶ ที่พบโรคแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยละ 38.65 ภาวะแทรกซ้อนที่พบมากที่สุดได้แก่ ความดันโลหิตสูง 81.48 คนต่อร้อยประชากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในประเทศบราซิล⁵ ที่พบ ภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วย

เบาหวานที่พบมากที่สุดคือภาวะความดันโลหิตสูงถึงร้อยละ 70.9 อีกทั้งการศึกษาคั้งนี้ยังพบ ไตวายเรื้อรัง เส้นเลือดตีบ และ มีภาวะทุพพลภาพ (ตัดนิ้วเท้า, พิการ) สอดคล้องกับการศึกษาการเกิดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิในประเทศไทย⁷ พบว่ามีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า ทางไต นอกจากนี้ยังพบ ภาวะแทรกซ้อนทางตา และหัวใจด้วย ซึ่งถือเป็นภาวะแทรกซ้อนที่สามารถ พบได้ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งนอกจากจะสร้างความทุกข์แก่ผู้ป่วยยังมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย¹⁴ . แต่เมื่อเทียบกับสถานการณ์ภาวะแทรกซ้อนในต่างประเทศที่พบร้อยละ 53.9¹⁵ ถือว่ายังน้อยกว่าเกือบเท่าตัว และการศึกษาในภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ที่พบร้อยละ 54¹⁶ ซึ่งอธิบายได้ว่าการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลดังนั้นเครื่องมือในการคัดกรองภาวะแทรกซ้อนนั้นไม่สามารถดำเนินการเองได้จึงต้องรอให้โรงพยาบาลเครือข่ายที่มีศักยภาพสูงกว่ามาดำเนินการให้ จึงยังไม่สามารถคัดกรองได้ทั้งหมดจึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้การศึกษาคั้งนี้ตัวเลขยังน้อย

การศึกษาคั้งนี้จะพบว่ายี่อายุเพิ่มมากขึ้นและการไม่ได้รับการรักษาตามนัด จะมีภาวะแทรกซ้อนเพิ่มตามลำดับ ดังตารางที่ 4 สอดคล้องกับการศึกษา จิราพร เดชมาและคณะ¹⁷ ที่พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับภาวะแทรกซ้อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ สายฝน ม่วงคุ้ม และคณะ¹⁸ ผู้ป่วยเบาหวานที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนของหลอดเลือดแดงขนาดเล็กประมาณ 13

เท่าเมื่อเทียบกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี ดังนั้น บุคลากรในพื้นที่จึงควรเฝ้าระวังผู้ป่วยเบาหวานที่สูงอายุให้ได้รับการติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่องและคัดกรองภาวะแทรกซ้อน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่มีอยู่ซึ่ง อาจจะมีข้อมูลไม่ครบถ้วนแต่ยังสามารถสะท้อนปัญหาที่พบได้ ในผู้ป่วยเบาหวานจำนวนหนึ่ง การศึกษาค้นคว้าต่อไปอาจจะต้อง ศึกษาข้อมูลปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อภาวะแทรกซ้อนและ สืบสวนจากข้อมูลจริง เพื่อนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ด้านการ ป้องกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- World Health Organization. Global status report on non-communicable diseases. Geneva: World Health Organization; 2014.
- Guariguata L, Whiting DR, Hambleton I, Beagley J, Linnenkamp U, Shaw JE. Global estimates of diabetes prevalence for 2013 and projections for 2035. *Diabetes Res Clin Pract* 2014; 103(2): 137-49
- Shaw JE, Sicree RA, Zimmet PZ. Global estimates of the prevalence of diabetes for 2010 and 2030. *Diabetes Res Clin Pract* 2010; 87(1): 4-14.
- กองโรคไม่ติดต่อ. จำนวนและอัตราป่วย / ตาย ปี 2559-2562[อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค; 2560[เข้าถึงเมื่อ 2 ก.พ. 2566]. เข้าถึงจาก: <http://www.thaincd.com/2016/mission/documents-detail.php?id=13893&tid=32&gid=1-020>
- Flavio Silva EF, Ferreira CM, Pinho L. Risk factors and complications in type 2 diabetes outpatients. *Rev Assoc Med Bras*. 2017; 63(7): 621-7.
- พุทธรักษ์ ดิสนและศุภศิลป์ ดิรักษา. ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับโรคแทรกซ้อนในผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 โรงพยาบาลท่าคันโท จังหวัด กาฬสินธุ์. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*. 2563; 13(3): 36-41.
- Nitiyanant, W., Chetthakul, T., Sang-A-kad, P., Therakiatkumjorn, C., Kunsuikmengrai, K., & Yeo, J. P. A survey study on diabetes management and complication status in primary care setting in Thailand. *Journal of the Medical association of Thailand*. 2007; 90(1): 65-71.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแขง. ทะเบียนโรคเบาหวาน. ศรีสะเกษ: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแขง; 2561. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแขง
- สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย. แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน พ.ศ. 2560. ครั้งที่ 3. ปทุมธานี: บริษัท ร่มเย็น มีเดีย จำกัด; 2560.
- ปฐยาวัชร ปราบกุล และคณะ. คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่มีและไม่มีภาวะแทรกซ้อนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเรื้อรัง. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข[อินเทอร์เน็ต]. 2559[เข้าถึงเมื่อ 2 ก.พ. 2566]. เข้าถึงจาก: <https://www.hsri.or.th/researcher/research/new-release/detail/6588>
- ศาริกา พัฒนสิน. การวัดทางระบาดวิทยาและสถิติเบื้องต้น[อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐอเมริกาทางด้านสาธารณสุข; 2561[เข้าถึงเมื่อ 22 ก.พ. 2566]. เข้าถึงจาก: <https://eventbased-doe.moph.go.th/ihr/wp-content/uploads/2018/04/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B9%8C%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%9A%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%99.pdf>
- Ministry of Public Health: Thailand Health Profile Report 2008-2010. Edited by Wibulpolprasert S. Bangkok, Thailand: The War Veterans Organizations of Thailand; 2011

13. สุพัตรา ศรีวณิชชากร. สถานการณ์การป่วยและการตายด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (โรคเบาหวานชนิดที่ 2 และโรคหัวใจและหลอดเลือด) ในประเทศไทย ในระยะ 5 ปี (2553-2557)
14. Cooney, N. Literature Review: The current situation and care model of noncommunicable diseases. Nonthaburi: Art Qualifier; 2014
15. v Litwak L, Goh SY, Hussein Z, Malek R, Prusty V, Khamseh M. Prevalence of diabetes complication in people with type 2 diabetes mellitus and its association with baseline characteristics in the multinational A Choeve study. *Diabeteology & Metabolic Syndrome*. 2013; 5(57):1-10.
16. ชัยวัฒน์ ดาราสีขมน์. ความชุกและปัจจัย ที่มีผลต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลน้ำยืน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*. 2562;12(3): 17-22.
17. จิราพร เดชมา, วนิดา ศุรงค์ฤทธิ์ชัย , วิชุดา กิจธรรม. การศึกษาปัจจัยทำนายภาวะแทรกซ้อนให้ผู้ป่วยเบาหวานในชุมชนภายใต้ทฤษฎีการพยาบาลของคิง. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข* 2556; 27(2): 63–80.
18. สายฝน ม่วงคุ้ม, พรพรรณ ศรีโสภ, วัลภา คุณทรงเกียรติ, ปณิชา พลพินิจ, วิภา วิเสโส, ชุตินา ฉันทมิตรโอภาส, ชัยชาญ ดีโรจนวงศ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของหลอดเลือดแดงขนาดเล็กในผู้ที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา* 2563; 28(2): 74-84